

Byggherreforskriften

Byggherreforskriften beskriver pliktene som byggherren har gjennom hele bygge- eller anleggsprosessen. Disse skal sikre at sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplassen blir ivaretatt.

Manglende koordinering ved planlegging og gjennomføring av prosjekter, er medvirkende årsak til mange ulykker.

Forskriften gjelder for all bygge- eller anleggsvirksomhet, og omfatter:

- oppføring av bygninger.
- innrednings-, utsmykkings- og installasjonsarbeid.
- montering og demontering av prefabrikkerte elementer.
- riving, demontering, ombygging og istandsetting.
- sanering og vedlikehold.
- alminnelig anleggsvirksomhet, for eksempel tunneler og bruer.
- graving, sprenging og annet grunnarbeid.
- annet arbeid som utføres i tilknytning til bygge- og anleggsarbeid, for eksempel midlertidig verksted for vedlikehold av maskiner som blir brukt på bygge- eller anleggsplassen.

Permanente virksomheter som utfører bygge- eller anleggsarbeid er ikke omfattet, for eksempel skipsverft eller fabrikker for produksjon av ferdighus.

Alle arbeidsgivere skal sørge for at arbeidstakerne har et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Erfaringene er gode fra prosjekter hvor byggherren har stilt krav til HMS og fulgt opp disse. Rapporter fra slike prosjekter viser blant annet:

- økt trivsel
- lavere sykefravær
- fornøyde entreprenører og arbeidstakere
- lønnsomt prosjekt
- positiv medieomtale
- ferdig bygg til fastsatt tid
- gode miljømessige lokaler for brukerne

Ulike roller i arbeidet

Byggherre

Byggherren har et selvstendig og overordnet ansvar for at hensynet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplassen blir ivaretatt.

Byggherren skal sikre at pliktene som er pålagt koordinatoren, de prosjekterende, arbeidsgiverne og enmannsbedriftene i denne forskriften blir gjennomført.

Byggherren skal stille krav om at virksomhetene driver et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeide i henhold til internkontrollforskriften.

Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-plan)

SHA-plan skal lages for alle bygge- eller anleggsprosjekter. Byggherren skal påse at det utarbeides en skriftlig plan, og at den foreligger før arbeidet starter.

Planen skal inneholde et organisasjonskart, en fremdriftsplan som beskriver når og hvor de ulike arbeidsoperasjoner skal utføres, spesifikke tiltak knyttet til arbeid som kan medføre fare for liv og helse, og rutiner for avviksbehandling.

Byggherrens representant

Byggherren kan skriftlig avtale at en fysisk eller juridisk person skal gjennomføre konkrete plikter på vegne av byggherren. For eksempel om hvem som skal:

- utpeke koordinator.
- sørge for plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø.
- sende forhåndsmelding til Arbeidstilsynet.

Byggherren kan med andre ord delegere visse oppgaver til byggherrens representant.

Koordinator for prosjekteringen

Koordinering i prosjekteringsfasen omfatter:

- å sørge for utarbeidelsen av planen for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø.
- å koordinere prosjekteringen slik at hensyn til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø blir ivaretatt

Koordinering i utførelsesfasen omfatter blant annet:

- å følge opp risikoforhold i planen for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-planen), og sikre at arbeidsgivere og enmannsbedrifter gjennomfører planen.
- å følge opp at det utarbeides tidsplaner som sikrer at det avsettes tilstrekkelig tid til utførelse av de forskjellige arbeidsoperasjoner

[Du kan lese mer om koordinatorenes oppgaver under gjennomføring av et prosjekt i byggherreforskriftens § 14.](#)

Prosjekterende

Den prosjekterende skal risikovurdere forhold knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplassen. Hensynet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø skal ivaretas gjennom valg av arkitektoniske eller tekniske løsninger. Forhold som kan ha betydning for fremtidige arbeider skal dokumenteres.

Dersom det kan oppstå risikoforhold som krever spesifikke tiltak, skal dette beskrives og gis til byggherren.

Arbeidsgiver og enmannsbedriften

På bygge- eller anleggsplassen skal arbeidsgiver og enmannsbedriften følge de lover og forskrifter som gjelder. I tillegg skal de følge planen for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø og følge byggherrens eller koordinators anvisninger.

Arbeidsgiveren skal innarbeide relevante deler av planen for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i virksomhetens system for internkontroll.

Forbruker

Byggherreforskriften gjelder ikke når byggherren er forbruker, med unntak av plikten til å sende forhåndsmelding. I forbrukerforhold anses hensynet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø for å være ivaretatt gjennom kravene i bustadoppføringslova, håndverkertjenesteloven, arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften.

Privatperson som bygger hus er dermed ikke omfattet av byggherreforskriften.

Husk!

- Det er viktig at ulike roller, ansvar og oppgaver er klart definert for å oppnå et godt og sikkert arbeidsmiljø.
- Byggherrens engasjement i arbeidet med HMS betyr svært mye for et vellykket resultat.

Forhåndsmelding

Kravet til forhåndsmelding gjelder for bygge- eller anleggsvirksomhet som vil vare utover 30 virkedager eller den forventede arbeidsmengde overstiger 500 dagsverk. I de tilfeller hvor byggherren er forbruker, skal meldingen sendes inn av den virksomheten som påtar seg å utføre bygge- eller anleggsarbeidet.

Forhåndsmelding skal sendes til Arbeidstilsynet senest en uke før arbeidet starter

Samordning og koordinering

Samordning omfatter blant annet aktiviteter som:

- felles vernerunder.
- registreringsrutiner for avvik.
- tilrettelagt vernetjeneste for alle.
- felles forståelse for rapportering hos alle verneombud.
- at verneombud(ene) har hele bygg- og anleggsplassen som verneområde.
- at hovedbedriften har kontroll på oppstilling og sertifisering/kontroll av teknisk utstyr.

Hovedbedrift har, uavhengig av byggherreforskriften, plikt til å samordne de enkelte virksomhetenes verne og miljøarbeid.

Skjemaet «Samordning av verne- og miljøarbeidet på arbeidsplass med flere arbeidsgivere» skal brukes for å sikre tilstrekkelig dokumentasjon på hvem som er hovedbedrift og hvilke virksomheter samordningen omfatter. Skjemaet fylles ut av hovedbedriften, med opplysninger om hvilke virksomheter som omfattes og aktuelle kontaktpersoner. Skjemaet skal være tilgjengelig og synlig på arbeidsplassen til orientering for arbeidstakere, tillitsvalgte og vernepersonellet.

Hovedbedriftens samordning skal sikre at de enkelte arbeidsgiverne får nødvendige opplysninger om hverandres arbeid for å kunne forebygge skader på de øvrige arbeidstakerne. Slik samordning vil særlig være aktuelt ved arbeid i felles arealer og for bruk av felles ressurser som kraner, heiser og stillaser, brakkerigg etc.

Byggherrens koordinering erstatter ikke hovedbedriftens samordning, men kommer i tillegg til denne. Byggherrens koordinering har som hovedformål å hindre unødvendig konflikt mellom ulike virksomheter og ulike arbeidsoperasjoner.

Regelverk

Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften)

